

Gyökerek nélkül nincs építészet

Paolo Portoghesi

A globalizáció és a kulturális uniformizálódás korában egy olyan építész, mint Imre, mélységesen magyar, helyesebben mélységesen és a legnagyobb odaadással a saját földjéhez és tradícióihoz ragaszkodó ember, ma akár anakronisztikusnak is tűnhetne. Ám Makovecz nagyon fontos tanúja a legutóbbi nehéz és ellentmondásos időknek, nélküle a modernitás egy nagyon fontos része nem jutott volna kifejezésre.

Makovecz karrierje a hatvanas években kezdődik, az után, hogy a szovjet tankok eroszkkal eltiporták a rendszer elleni felkelést. Kezdetben egy állami tervezőirodában dolgozik, de nem követi a szovjetek által meghatározott utat, amely minden egyéni kifejezést veszélyesnek tekintett. Tervei merészen hivatkoznak a népi tradíciókra, s ugyanakkor az organikus építészetre és a steineri gondolatokra utalnak. 1975-ben tervez egy ravatalozót, amely a funkcionalizmustól való szabadulás kiáltványa, s egyben a keresztény hit értékeinek kinyilvánítása. Amikor a sárospataki kulturális központ tervei-vel megpróbálja folytatni ezirányú kutatásait, az „establishment” észreveszi letérését a meghatározott útról, kiteszik a munkahelyéről és visszavonják tervezői engedélyét. A Pilisi Parkerdőnél helyezkedik el; ez az a bizonyos *belső elszigeteltség*, ami nagyszere-

rú lehetőséggé vált számára – megismerhette a fa még felderítetlen alkalmazási módjait.

1984-ben alapítja meg a Makona Építészirodát. *Szükségünk van – írja 1985-ben – Kelet Európában egy új és szabad sorsra. Szükségünk van egy új életre, amely magában foglalja a hagyományainkat, a történelmünket, ami szükséges a megmaradásunkhoz Európában. A mi épületeink, házaink egy antik atmoszférát mutatnak fel, néha misztikusan sejtelmesek. A... néphangjait lehet hallani a falakból, a mi kupoláink betakarnak minket, mint az egek. A népi motívumok a mi szétszakított etnikai közösségeink visszatérnek a háromdimenziós stuktúrákba. A mi felmenőink, akiket kiüldöztek a lelkünkől, most újra visszatérnek beszél-ni velünk, hogy segítsenek megvalósítani, felépíteni azt amiben hiszünk, hogy ehhez a helyhez tartozhassunk.* Ez a filozófia amely ugyanolyan erővel és mélységgel ragaszkodik a múlthoz mint a jövőhöz, amit építeni akar, olyan nyelvezetet kínál az építésznek, amely magas szimbolikai képességével lehetővé teszi hogy olyasmit kommunikáljon egyszerűen és mélységes erővel mint a szolidaritás, a szeretet és a föld iránti tisztelet – azt az érzést keltve, hogy jó együtt lenni és beszélgetni. Erre a legjobb példa Kakasd városa ahol a szovjethatalom által erőszakkal

öszekötött városrészek az építészet által beszélgetni kezd, és egyetértést szül két, egymáshoz közelített torony közt, mint a két különböző etnikum, a székelyek és a svábok között.

A nyolcvanas évek után Makovecz százával épít épületeket, és az 1992-es sevillai Világkiállítás magyar pavilonja meghozza számára a világsikert, a nemzetközi elismertséget. 2000-ben a római La Sapienza Egyetem kitünteti a *Honoris Causa* elismeréssel és egy kiállítással, amely az egész világnak bemutatja műveit. 2011-ben meghívják a XVI. Benedek pápa pappá szentelésének 60. évfordulója alkalmából tartott ünnepra, ahol felajánlja egy művét, a budapesti Szent Mihály katedrális gyönyörű tervét, amelyet az illetékes egyházmegye sajnálatos módon elutasított.

Éppen az egyházi építészet az a terület, ahol Makovecz a legmélyebben tudja kifejezni zsenialitását, ami legközelebb áll emberi mivoltához. A katolikus és protestáns templomok fejezik ki azt az akaratot, amelyik láthatóvá teszik a hitet és előhívják a szentséget, és ez a szakrális megjelenítés az eukarisztia jegyein keresztül elviszi a hívókat egy felsőbb természeti világba. A természet formái belépnek egyenesen a struktúrák meghatározásaiba, mintha kifejezni akarná tiszteletét az élet legfelsőbb kifejezése előtt, lebegve ég és föld között.

Makovecz munkásságának legsokebb katmondóbb szimbóluma a fa. A sevillai pavilonban, egy fa koronáját látjuk, de az üvegpadló alatt ugyanígy látjuk a gyökérzetét is. Nem lehet megmaradni gyökér nélkül, ahogy a tanítás nélkül sem; a jövőbe tekintő múlt nélkül csak elszegényedés, szárazság pusztaság marad az emberiség számára.

L'Osservatore Romano, 2011. szept. 29.
Megemlékezés a magyar művészről,
Makovecz Imréről

Tatabánya, Laczházy Ferenc vendéglője, 1980

